

Met gepaste trots een bedrijf achterlaten dat voor

Middenin de hectiek van de nieuwbouwwerkzaamheden vindt Koos Broekman toch even de tijd om PraktijkKompas bij te praten over de voortgang van de bouw. Zijn bureau ligt bezaaid met bouwtekeningen, offertes en ordners. Maar Koos houdt het overzicht. Dat moet ook wel als je zowel goed als goedkoop wilt bouwen. En de tijd dringt. In juni zijn de Open dagen. Bovendien is dit Koos' laatste jaar als bedrijfsleider.

Ligt de bouw op schema t.o.v. de Open Dagen?

'In juni houden we rond de Pinksteren hoe dan ook Open dagen, compleet met een grote tent voor een 40-tal standhouders uit het bedrijfsleven. De bouw gaat gestaag door. Je moet bedenken dat de hele renovatie is gebeurd terwijl het bedrijf gewoon doordraaide. We zitten nu in de laatste afwerking van stallen waar al dieren in zitten.'

Wat zijn jullie nou precies aan het bouwen?

'Eén gedeelte voor de vleesvarkens is een traditioneel gebouwde moderne stal, en een stal met alternatieve bouwmaterialen. Van belang is het principe dat bouw en huisvesting van invloed zijn op een economisch duurzame varkenshouderij. Hoe kun je op energie besparen, hoe kun je goedkoper bouwen, kun je met andere materialen werken. Zo is door ons de MTC-stal ontwikkeld. Verder letten we op huisvesting, reinigbaarheid van de stal, arbeidskostenbesparing, (neven)voeding, afleveringsmanagement. Alle kraamhokken zijn voor de helft gemoderniseerd in de vorm van balanshokken en voorzien van mestpannen. En we hebben een integratie gemaakt van luchtinlaat in combinatie met mestpannen. Zodanig dat je aan oppervlak kunt beperken, en ook dat je de mogelijkheid krijgt van een ondergrondse luchtinlaat waar de ruimte voor luchtinlaat niet voor de zeug aanwezig is. In juni zullen er prototypen zijn van kraamhokken met loslopende kraamzeugen.'

Is Sterksel daarmee grensverleggend bezig?

'Als varkensproefbedrijf moet je bewust de grenzen opzoeken. Bijvoorbeeld met natuurlijke ventilatie. We hebben niet alleen de natuurlijke ventilatie van de stal met een binnenklimaat, maar we hebben ook een varkenstal met één niet geïsoleerde afdeling die een buitenklimaat heeft met geventileerde onderkomens. We brengen minimaal ventilatielucht in het nest, de rest is eigenlijk één grote buitenuitloop. Daar kun je op bouwkosten besparen. In tegenstelling met de traditionele stal bouwen we nu een prefabstal met prefab geïsoleerde panelen en anderzijds met geïsoleerde betonpanelen. De ene helft van de stal is natuurlijk geventileerd en de andere is mechanisch geventileerd. Ook op voergebied is veel in beweging. Fermentatie van voeders en de wijze van toedienen zijn onderzoekspunten.'

In hoeverre speelt Sterksel in op het Varkensbesluit?

'Na de bouw is het hele bedrijf aangepast aan de nieuwste eisen van het Varkensbesluit en de AmvB huisvesting. Over de hele linie hebben we dit in praktijk gebracht.'

Welke verschillende soorten onderzoek hebben jullie bij de vleesvarkens?

'Economisch duurzame varkenshouderij; economische voeding, regelgeving zoals Minas, geurcomponenten, invloed van het varkensbesluit; het Herculesmodel, waarbij klimaat, voeding, en mestverwerking geïntegreerd zijn in een stalconcept. Voor juni moet dit allemaal operationeel zijn. In eerste instantie beginnen we hierin met een beperkt aantal afdelingen.'

PraktijkCentrum Sterksel

Gesprek met Koos Broekman, bedrijfsleider

Bedrijfsgegevens na verbouw:

Zeugen: 300

Vleesvarkens: 2400

Daarmee een compleet gesloten bedrijf

Personeel: 12 personen

Sterksel is dus straks weer helemaal klaar voor de toekomst?

'Je kunt nooit zo heel lang vooruitkijken...De geschiedenis van Sterksel leert dat we continue aan het bouwen zijn. We zijn ook niet voor niets innovatiebedrijf voor de varkenshouderij. Dat betekent dat je steeds de hiaten van bestaande of nieuwe bouw weer moet aanpassen. Je moet alleen die systemen overhouden die voor 100% voldoen.'

Na de bouw is Sterksel een compleet gesloten bedrijf. Gaat/moet de hele sector daar naartoe?

'Ja. Degenen die het kunnen zullen het doen. Maar in alle situaties is dat niet goed mogelijk. Wanneer je een heel groot fokbedrijf hebt, is het niet simpel om er een groot vleesvarkensbedrijf naast te zetten. Toch streven velen om gesloten te worden. Je moet de transportketen, die veel energie kost, verkleinen. Minder risico met gezondheid is het devies. Daarnaast moet je de voordelen van de fokkerij die je presteert zelf rendabel maken.'

Is energie ook een item voor de toekomst?

'Zeker. We proberen zelf zoveel energie te produceren en te besparen dat we geen energie hoeven aan te kopen. We hebben inmiddels een compleet energiemeet-netwerk aangelegd. Elk element dat energie vraagt kunnen we kwantificeren, zoals de brijvoerin-stallatie, de motor van een watervoorzieningsinstallatie. Water, electriciteit en gas kunnen we zowel bij de verschillende huisvestings-systemen als bij de verschillende onderdelen in beeld brengen. Daarnaast hebben we zonnepanelen met waterboilers, een energiedak, en een warmtepomp.'

En de biogasinstallatie?

'Ja, die staat er ook nog in volle glorie. We gaan nu proeven doen met co-vergisting. Hiervoor willen we gecertificeerde producten gebruiken die we mengen met mest. Daardoor wordt de energieproductie flink verhoogd, waardoor de installatie rendabeler wordt. Uit elke kuub mest komt momenteel 23 kilowatt electriciteit. Als we 1000 kuub co-producten toevoegen, dan zal onze energiec capaciteit meer dan verdubbelen. Dat biedt perspectief.

De gratis verkregen producten moet je wel gedoseerd toevoegen. Je zit met meerdere vragen. Wat kun je toevoegen. Hoe zit het met de menging, met de veiligheid, met de zware metalen die in een aantal producten zitten, met de afzet, de regelgeving en de vergunningen.'

Ten slotte. Koos. Stop je dit jaar?

'..... In principe maak ik dit jaar nog af. Aan het einde van het jaar hoop ik het werk over te kunnen dragen aan m'n opvolger. Dat moet ook kunnen na bijna 35 jaar noeste arbeid op Sterksel....Ja, 't is toch een levenswerk geweest: het van de grond tillen, de opbouw, het op de landkaart zetten van Sterksel. Maar ik ben er tevreden over hoe het er nu bij ligt. Ik kan met gepaste trots een bedrijf achterlaten dat vooruit kan...'

Henk Bosch